

Stezky, cesty, vrstevnice

...V té říši řemeslo kartografů dosáhlo takové dokonalosti, že mapa provincie pokryla prostor celého města a mapa říše celou provincii. V průběhu času byly tyto mapy shledány nedostačujícími a shromáždění kartografů vydalo pokyn udělat mapu říše stejně rozsáhlou, jako byla říše sama. Následující generace považovaly mapu takové velikosti za zbytečnou a bezohledně ji vystavily krutým účinkům deště a slunce. V západních pouštích se ještě dnes dají najít potrháné zbytky této mapy, obydlené divokými zvířaty a žebráky. V celé zemi nezbyl žádný jiný pozůstatek disciplíny starých kartografů.

Jorge Luis Borges

Jakési potrháné zbytky map se dají kromě v západních pouštích borgesovské provincie nalézt i v pracích české umělkyně Jany Kasalové, které vznikaly od roku 2001, jako podklad šrafur hlaviček lesní zvěře a horských koz. Setkáme se zde s fragmenty geografických map a územních plánů různých měřítek vytržených z původního kontextu. Jsou to jak mapy náhodně vybrané, tak i nějakým způsobem osobně mytologizované: některé jsou spojené s životem malířky v podobě abstraktních znázornění míst, kde žila, případně i tvořila zrovna to které dílo (případ map Anglie), některé jsou obrazem míst, kam se chce podívat, apod. Mapy jsou na pauzovacích listech většího formátu buďto překresleny, nebo přímo fyzicky obtisknuty za pomoci toluenu. V případě techniky transference nabývá jinak výhradně černobílá kresba barevných kvalit.

Tvorba map spočívá většinou v abstraktním zákresu nezávislém na skutečné materialitě konkrétních míst. V borgesovském vesmíru ovšem platí jiná pravidla, a do mapy říše v realistickém poměru 1:1 jako by se otiskovala samotná země. Jana Kasalová ale ukazuje, že jako s materiálem se dá zacházet i s mapou. Šrafurované hlavičky zvířat totiž do tkáně map vplétá právě na základě jejich izolovaných tvarů. Simuluje tak činnost prvních kartografů, kteří si pro neznalost reálného tvaru zemského povrchu museli některé části kontinentů domýšlet či úplně vytvořit úplně nové fiktivní. Někdy se inspirovali tvary známých, ale i fantaskních zvířat. Někteří z nich do dosud neobjevených míst vkreslovali zobrazení lva, případně vpisovali okřídlené úsloví: „Hic sunt leones.“ Zobrazení zvířat bylo a je možné nacházet i na věrohodnějších mapách středověkých, novověkých či současných. Jejich výskyt tu ale měl a má prozaičtější význam – šlo nebo jde o zvířata, která se v tom kterém regionu vyskytovala či vyskytují.

Dětství lidstva, které se teprve postupně a na základě skutečných objevů učilo kartografii, kopíruje fenomén „geografické zvědavosti“ u dětí. Např. právě Jana Kasalová se zmiňuje o tom, jak si jako malá holčička představovala svět a zkoušela si ho sama pro sebe nakreslit. Jako manuál ovšem neužívala skutečných a dostupných map, atlasů a glóbů; vycházela pouze ze své fantazie kořeněné trochou improvizace. Její pozdější kresby lze proto mimo jiné chápat i jako částečný důkaz oprávněnosti výkladů umělecké tvorby coby obsesivního zpracovávání impulzů z méně vědomých fází vývoje osobnosti.

Autor textu katalogu: Jaroslav Balvín ml. (text katalogu)